

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/9375,Uroczystosc-zlozenia-wiencow-pod-tablicami-ku-czci-szesnastu-przywodcow-Polskieg.html>
06.03.2026, 22:13

Uroczystość złożenia wieńców pod tablicami ku czci szesnastu przywódców Polskiego Państwa Podziemnego, uprowadzonych w 1945 roku przez władze ZSRS – Pruszków, 27 marca 2015

27.03.2015

Hołd przywódcom Polskiego Państwa Podziemnego

– Niepodległa Polska składa dziś hołd przywódcom Państwa Podziemnego, którzy wytrwali na posterunku i ocalili ideę niepodległości. Jesteśmy spadkobiercami ich niezłomnej służby – napisał prezydent Bronisław Komorowski do uczestników obchodów 70 rocznicy uprowadzenia przez NKWD szesnastu przywódców Polskiego Państwa Podziemnego. Uroczystości odbyły się w piątek w południe w Pruszkowie, przy pamiątkowej tablicy na bramie domu, skąd zostali uprowadzeni.

Uroczystości, które prowadził dyrektor BEP IPN dr Andrzej Zawistowski, zgromadziły przedstawicieli władz RP, kombatanatów, wojska, policji i innych służb, samorządu Pruszkowa, dyplomatów, młodzież. W wygłoszonych przemówieniach mówcy zwracali uwagę na brutalną siłę i nieliczenie się z normami prawa, co zaprezentowali Sowieci porywając i stawiając przed sądem szesnastu przywódców Polski, a także na milczenie Zachodu. W wielu wystąpieniach pojawiały się akcenty współczesne. – Lekcja tragicznej historii nie może zostać zapomniana – napisał prezydent Komorowski. Premier Ewa Kopacz w swoim liście podkreśliła, że „tylko nieliczni komentatorzy zachodni zachowali zdolność do krytycznej oceny komunistycznych działań i podkreślali bezprawność procesu. Tym istotniejsze jest przypominanie o nim dzisiaj, w Unii Europejskiej, której jednym z fundamentów musi być prawda o przeszłości”. Wicepremier Janusz Piechociński powiedział, że „stabilność i wolność nie są dane raz na zawsze”. Przemawiający w imieniu Senatu Łukasz Abgarowicz stwierdził, że polskie doświadczenie jest wskazówką, jak powinniśmy postępować w obronie wolności. – Bo metody się nie zmieniły – podkreślił. Mówił o tym również prezes IPN dr Łukasz Kamiński. – Obecność przedstawicieli wielu państw jest nadzieją, że to się nie powtórzy. Przedstawiciele wolnego świata nie powinni pozostawać obojętni wobec agresji i stosowania przemocy w stosunkach między narodami – powiedział. Prezes IPN podkreślił również, że na ławie oskarżenia w Moskwie siedziało nie tylko szesnastu oskarżonych, siedziało całe Państwo Podziemne i jego siła zbrojna – Armia Krajowa, cały naród polski.

Wiceprezes Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej Mieczysław Szostek skierował słowa podziękowania pod adresem IPN za zorganizowanie uroczystości, robili to też inni mówcy. Przemawiający w imieniu Sejmu wicemarszałek Marek Kuchciński wyraził nadzieję, że wszystkie instytucje państwa będą troszczyć się o polskie dziedzictwo.

Uroczystość, której oprawę zapewnili żołnierze z Garnizonu Warszawskiego, zakończyło składanie wieńców. Jako pierwszy złożony został wieniec od prezydenta RP. Po nim kilkadziesiąt delegacji, władz państwowych i samorządowych, organizacji kombatanckich, przedstawicielstw dyplomatycznych, IPN, służb mundurowych i młodzieżyложиło wieńce i wianzanki kwiatów.

- [List Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej do uczestników uroczystości](#)

- [List Prezesa Rady Ministrów do uczestników uroczystości](#)
- [Wystąpienie Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej](#)

27 marca 1945 roku sowiecka policja polityczna, NKWD aresztowała 16 przywódców Polskiego Państwa Podziemnego, którzy przybyli do Pruszkowa na zaproszenie sowieckich dowódców na rozmowy, na których mieli omówić realizację ustaleń konferencji jałtańskiej. Wśród nich – delegata rządu na kraj i wicepremiera Jana Stanisława Jankowskiego, ostatniego Komendanta Głównego AK gen. Leopolda Okulickiego oraz przewodniczącego Rady Jedności Narodowej Kazimierza Pużaka.

Porwanie polskich przywódców było jednym z elementów nowego zniewolenia Polski przez drugi, obok hitlerowskich Niemiec, totalitarny reżim – tym razem sowiecki. Ten gest nie pozostawiał już złudzeń, że Stalin zechce dotrzymać jałtańskich uzgodnień, przewidujących m.in. wolne wybory w Polsce. Równolegle nowa władza prowadziła już szeroko zakrojoną akcję represji, brutalnie tłumiąc wszelkie przejawy społecznej niezależności.

Członkowie legalnych polskich władz, uznawanych przez państwa zachodnie, zostali przewiezieni do Moskwy i w czerwcu 1945 r. osądzeni w pokazowym procesie. Ludzie kierujący Polskim Państwem Podziemnym, które stanowiło część koalicji antyhitlerowskiej, zostali oskarżeni o współpracę z Niemcami, z którymi walczyli całą wojnę, i o zwalczanie ZSRS, przeciw któremu – jako należącemu do obozu państw walczących z III Rzeszą – nie podjęli walki.

Najwyższe wyroki otrzymali gen. Leopold Okulicki (10 lat więzienia), Jan Stanisław Jankowski (8 lat) oraz jego zastępcy: Adam Bień, Stanisław Jasiukowicz i Antoni Pajdak (wszyscy po 5 lat). Końca kary nie dożyli gen. Leopold Okulicki, Jan Stanisław Jankowski i Stanisław Jasiukowicz. Kazimierz Pużak po powrocie do Polski został ponownie aresztowany i zamęczony w komunistycznym więzieniu.

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej
Powiat Pruszkowski

zapraszają na obchody

70. rocznicy aresztowania Szesnastu Przywódców Polskiego Państwa Podziemnego

z udziałem przedstawicieli władz państwowych i korpusu dyplomatycznego

27 marca 1945 roku w Pruszkowie doszło do jednego z najdramatyczniejszych wydarzeń w historii najnowszej Polski.
 NKWD aresztowało przywódców legalnych polskich władz i wywiozło do Moskwy, gdzie byli bezprawnie więzieni i sądzeni
 w tzw. procesie szesnastu

Oddajmy hołd bohaterom

Pomnik Przywódców Podziemnych Władz Rzeczypospolitej Polskiej
27 marca, godz. 12:00
ul. Armii Krajowej 11, Pruszków

W tie gmach więzienia NKWD na Lubiance w Moskwie, gdzie przetrzymywano Przywódców Polskiego Państwa Podziemnego

Pliki do pobrania

[Porwanie polskich przywódców \(pdf, 208.35 KB\)](#)

[Похищение польских руководителей \(pdf, 367.05 KB\)](#)

[The Kidnapping of Polish Leaders \(pdf, 295.03 KB\)](#)
